

Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra

Sėkmingos darbuotojų saugos ir sveikatos lyginamosios analizės iniciatyvų peržiūra

Santrauka

Santrauka

Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūroje (EU-OSHA) lyginamoji analizė apibūdinama kaip „planuota procedūra, kurią taikydama organizacija lygina savo ir kitų organizacijų darbuotojų saugos ir sveikatos procesus ir veiklos rezultatus, kad sužinotų, kaip sumažinti nelaimingų atsitikimų ir sveikatos problemų skaičių, pagerinti atitiktį darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojantiems įstatymams ir (arba) sumažinti tokios atitikties užtikrinimo išlaidas“. Pagrindinis šio projekto tikslas buvo pasitelkiant šią apibrėžtą peržiūrėti sektoriaus, valstybės narės arba Europos lygmeniu nustatytas darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) lyginamosios analizės sistemas. Tyrimu taip pat siekiama įvertinti galimą tokių sistemų naudą ir jų trūkumus, taip pat nustatyti pagrindinius sėkmingo tokių sistemų naudojimo veiksnius ir kliūtis.

Norint nustatyti Europoje naudojamas DSS lyginamosios analizės sistemas ir surinkti duomenis apie jų apimtį, veikimo ypatybes ir veiksmingumą, buvo pasitelktos kelios metodikos, įskaitant dokumentų tyrimą, elektroniniu paštu siunčiamą klausimyną ir internetinę apklausą. Norint papildyti šią informaciją, taikyta ir atvejų tyrimo metodika, kad būtų galima geriau suprasti pasirinktas sistemas, taip pat sėkmingą jų naudojimą lemiančius veiksnius bei pažangą stabdančias kliūtis. Rengti išsamūs pokalbiai su sistemų koordinatoriais ir dalyviais, nes tikėtasi pasinaudoti visų dalyvaujančiųjų žiniomis ir praktine patirtimi. Be to, norint išsamiau susipažinti su perduodamomis įžvalgomis, buvo ištirtos ir kelios su DSS nesusijusių sričių lyginamosios analizės sistemos.

Iš peržiūros išvadų matyti, kokios įvairios sistemos taikomos ir kokius sektorius, temas bei narius jos apima. Išsamiai ištyrus 24 DSS sistemas, nustatyta, kad gerokai skiriasi keitimosi informacija reikalavimai, – jie apima ir kiekybinius (pvz., apie DSS rezultatus), ir kokybinius gerosios patirties (procesų) duomenis. Daugelyje sistemų nustatyti reikalavimai dėl abiejų rūšių duomenų.

Lyginamosios analizės sistemų pranašumai jas taikančioms organizacijoms – labai dideli. Savo veiklos rezultatus palyginti su kitų rinkos dalyvių rezultatais – svarbus motyvuojantis veiksnys, dėl kurio organizacijos turėtų prisijungti prie lyginamosios analizės sistemos. Kitas svarus argumentas tas, kad galima pagerinti nelaimingų atsitikimų ir incidentų statistikos rodiklius. Pavyzdžiui, Suomijos savanoriškas darbuotojų tinklas – Nulinio nelaimingų atsitikimų rodiklio forumas (angl. „Zero Accident Forum“) nustatė, kad 2008–2012 m. 46 proc. sumažėjo jo narių nelaimingų atsitikimų rodiklis, nors tas pats visos šalies rodiklis per tą patį laikotarpį iš esmės nepakito. Tuo pačiu metu, kai buvo vykdoma Jungtinės Karalystės Sveikatos ir saugos tarnybos Popieriaus ir kartono pramonės patariamojo komiteto (angl. PABIAC) lyginamosios analizės veikla, popieriaus gamybos pramonėje įvyko mažiau nelaimingų atsitikimų: šis praėjusio amžiaus paskutinį dešimtmetį statybos sektoriaus nelaimingų atsitikimų skaičių viršijęs rodiklis pagerėjo ir dabar yra vos didesnis už visų pramonės šakų vidurkį. „Sėkmės vizija“ – patraukli sąvoka: daugelis sistemos naudotojų prie jos prisijungia norėdami sukurti tokią aplinką, kurioje neįvyktų nė vieno nelaimingo atsitikimo.

Iš atsakymų į apklausos klausimus matyti, kad sėkmingiems rezultatams įtakos turi labai įvairūs veiksniai, tačiau nėra vieno veiksnio, kurį visi respondentai būtų nurodę kaip turintį lemiamą reikšmę sėkmingam sistemos naudojimui. Reikalavimai dėl duomenų vertinti kaip vienas svarbiausių veiksnių, ypač susijusių su dalyvavimu ir naryste: lyginamosios analizės sistemos, kuriose nustatyti reikalavimai rinkti duomenis apie veiklos rezultatus, jos nariams yra ne tokios patrauklios kaip sistemos, kurias taikant keičiamasi gerąja DSS patirtimi. Jei daugiausia dėmesio bus skiriama savybėms, kurios aktualiausios patiems sistemos nariams, sistema greičiausiai bus naudojama aktyviau ir sėkmingiau, nors dėl to neturėtų būti atsisakoma rinkti duomenų, kurie, sistemos organizatorių nuomone, bus naudingi, ypač jei tai svarbu norint stebėti daromą pažangą. Pranešti apie nelaimingus atsitikimus gali būti keblu ir kai kuriems sistemos nariams gali būti patariama neteikti tokios informacijos – šią problemą būtų galima išspręsti teikiant anoniminius pranešimus. Pavyzdžiui, įvertinus programos „Virtual Risk Manager“ transporto priemonių parko saugos lyginamosios analizės sistemą nustatyta, kad, kai duomenys teikiami anonimiškai, jie būna patikimesni, o diskusijos – produktyvesnės.

Naudojant daugumą sistemų, suteikiama galimybė kurti ryšių tinklus ir diskutuoti. Pavyzdžiui, Nyderlanduose veikiantis Nulinio nelaimingų atsitikimų rodiklio tinklas (angl. „Zero Accidents Network“) nustatė, kad pagal tiesioginio bendravimo principą veikiančios darbo grupės ir forumai vertinami labiau už pasyvesnes podiumo diskusijas ir skaitomus pranešimus. Šiais metodais dalyvius geriausiai

pavyksta įtikinti, kad kitų bendrovių politika ir procesai yra svarbūs ir kad juos galima pritaikyti jų pačių organizacijoms.

Kai kurie apklaustieji per pokalbius akcentavo tinklaveikos svarbą, nes taip galima užmegzti pasitikėjimu ir savitarpio bendradarbiavimu grindžiamus santykius ir užtikrinti, kad lyginamosios analizės sistemos būtų sėkmingai naudojamos. Universitetų saugos ir sveikatos asociacijos, kuri yra keitimosi geriausia patirtimi aukštojo mokslo sektoriuje forumas, teikiamos tinklaveikos galimybės – vienas labiausiai vertinamų šios asociacijos veiklos aspektų. Asociacija nustatė, kad daugumoje Jungtinėje Karalystėje veikiančių universitetų taikomos tinkamos vidaus duomenų rinkimo procedūros, todėl jie mano, kad svarbiausia jų teikiamų kiekybinių duomenų paskirtis – palyginti šiuos duomenis su kitų įstaigų duomenimis.

Sistemas su praktiniais elementais, pvz., demonstravimo vietoje priemonėmis ir galimybe rengti tiesiogines diskusijas, jų nariai laiko labai naudingomis. EU-OSHA lyginamosios analizės iniciatyvinė grupė nustatė, kad, organizuojant renginius nekonkurencinėje, „saugioje“ aplinkoje, suteikiama galimybė aptarti ginčytinus ir opius klausimus ir padedama užtikrinti bendradarbiavimu grindžiamą požiūrį, kuris reikalingas lyginamajai analizei skatinti.

Svarbūs ir kiti aspektai, pvz., narystės vienetas (kai kurioms didelėms įmonėms parankiau, kai sistemos nare laikoma veiklos vieta, o ne visa įmonė) ir narystės kriterijai. Gali pasiteisinti ir plačios (pvz., Suomijos Nulinio nelaimingų atsitikimų rodiklio forumas), ir siauros (pvz., Saugos ir sveikatos tarnybos Popieriaus ir kartono pramonės patariamojo komiteto (PABIAC) sistema) apimties sistemos. Ne vien DSS veiklos lyderius, bet ir ryžtingas gerų rezultatų šioje srityje dar nepasiekusias įmones į savo narius priimančias Suomijos Nulinio nelaimingų atsitikimų rodiklio forumas suteikia daugiau savitarpio mokymosi ir paramos galimybių.

Svarbu ir tai, kaip formuluojami tikslai, – jie turi būti plataus užmojo, bet realistiški. Rengiant programos „Virtual Risk Manager“ transporto priemonių parko saugos lyginamosios analizės sistemą, manyta, kad dar nesukūrus sistemos turėti pernelyg apibrėžtą strategiją būtų nenaudinga. Programos „Virtual Risk Manager“ atstovai mano, kad už pačius duomenis ne ką mažiau svarbios ir lyginamosios analizės forumo metu vykstančios diskusijos.

Naudojant sistemą gauta informacija dalyviams turėtų būti iš tikrųjų naudinga; jei sistemos nauda ne iki galo suvokiama, dėl nepakankamos iš skirtų išteklių gautos investicijų grąžos dalyvaujančiųjų greičiausiai mažės. Apskritai lyginamosios analizės dalyviams priimtinau, kai dėmesys skiriamas procesams, o ne rezultatams, be to, sistemos nariai labai vertina praktinius geriausios parties pavyzdžius. Dauguma respondentų sutiko, kad norint užtikrinti sistemos sėkmę, labai svarbu turėti galimybę naudotis surinkta informacija įgyvendinant pokyčius. Vertinama, kad sistemos, kurias naudojant rengiami DSS politikos ir procesų dokumentai, yra naudingos, nes taip galima sutaupyti laiko ir nebereikia kaskart rengti tos pačios rūšies dokumentų. Keistis elektroniniais dokumentais – itin naudinga. Tai, kad taikomos daugialypės sklaidos sistemos, pvz., tokios, kurias pagal savo taikomą įstatymų nustatyto nelaimingų atsitikimų draudimo bendrųjų paskatų sistemą naudoja Vokietijos bendrovė „BGM“, taip pat laikoma svarbiu sėkmę lemiančiu veiksniu.

Daug respondentų nurodo palankias dalyvavimo sąlygas. Taikant minėtąją „BGM“ sistemą, naudojami kuo paprastesni klausimynai, kad būtų galima sumažinti biurokratinę kliūtis. Be to, dėl glaustos ir paprastos apklausos struktūros sulaukta daug atsakymų į naujausią apklausą, vykdytą taikant Jungtinės Karalystės Sveikatos ir saugos tarnybos Popieriaus ir kartono pramonės patariamojo komiteto (PABIAC) sistemą.

Frazės „geroji patirtis“ ir „geriausia patirtis“ reikėtų vartoti apgalvotai. Liuksemburge įsikūrusi įmonių grupė „ArcelorMittal Group“ atlikusi lyginamąją analizę nustatė, kad frazė „geriausia patirtis“ geriau keisti fraze „geroji patirtis“, nes pastaroji labiau siejama su rekomendacija, o ne su nurodomojo pobūdžio procedūromis. Tada vadovai jaučiasi labiau atsakingi už atitinkamus DSS procesus.

Respondentų nuomonės labiau išsiskyrė dėl to, kokios sąlygų ar sistemų savybės yra nepalankios. Dažniausiai buvo minimi sunkiai įvykdomi su laiku arba ištekliais susiję sistemos nariams keliami reikalavimai ir maža kitų sektoriaus įmonių parama. Jei naudojant sistemas reikia surinkti daug empirinių duomenų, jos gali tapti panašios į tyrimų projektus ir būti labai imlios ištekliams: tokias metodikas kaip tiesioginiai pokalbiai arba DSS procesų auditas vietoje reikėtų taikyti apdairiai.

Ataskaitos priedo tikslas – kad juo kaip praktiniu vadovu galėtų naudotis asmenys ir organizacijos, ketinantys pradėti taikyti DSS lyginamosios analizės sistemą arba toliau plėtoti jau turimą. Jame išdėstyti praktiniai žingsniai, kaip pritraukti narių, nustatyti tikslus, ilgainiui išsaugoti gebėjimą dinamiškai įgyvendinti užsibrėžtus tikslus ir užtikrinti tvarumą.

Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (EU-OSHA) padeda siekti, kad

Europa taptų saugesne, sveikesne ir našesne vieta dirbti. Agentūra atlieka tyrimus, kuria ir platina patikimą, apibendrintą ir objektyvią informaciją apie darbuotojų saugą ir sveikatą ir rengia sąmoningumo ugdymo kampanijas visoje Europoje. 1994 m. Europos Sąjungos įsteigta agentūra įsikūrusi Bilbao mieste, Ispanijoje. Čia kartu dirba Europos Komisijos, valstybių narių vyriausybės, darbdavių ir darbuotojų organizacijų atstovai ir geriausi visų 28 ES valstybių narių ir kitų šalių specialistai.

Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra

Santiago de Compostela 12, 5th floor

E48003 Bilbao, Ispanija

Tel. +34 944794360

Faksas +34 944794383

E. paštas information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

Publications Office